

SOSYAL SINIFIN SUÇ ÜZERİNDEKİ ETKİSİ: SIVAS CUMHURİYET ÜNİVERSİTESİ ÖĞRENCİLERİ ÖRNEĞİ¹

THE EFFECT OF SOCIAL CLASS ON CRIME: THE CASE OF SIVAS CUMHURİYET UNIVERSITY STUDENTS

Dr. Sabuha BİNDİK

Sosyoloji, sbindik5@gmail.com

ORCID: 0000-0003-1534-6752

ÖZET

Sosyal sınıf ve suç arasındaki ilişki kriminolojide önemli konulardan biri olmuştur. Konu Batıda çok incelenmesine rağmen, Türkiye’de suç ve sosyal sınıf arasındaki ilişkiyi inceleyen çalışmaların sayısı oldukça sınırlıdır. Bu çalışmada Sivas Cumhuriyet Üniversitesi’nde okuyan öğrencilerden elde edilen veriler ile sosyal sınıf ve suç arasındaki ilişki incelendi. Bu çalışmanın amacı, sosyal sınıfın suç üzerinde (istatistiki olarak) anlamlı bir etkisinin olup olmadığını, şayet anlamlı bir etki var ise, bunun yönünün ne olduğunu (pozitif veya negatif) keşfetmektir.

Bu araştırmada Sivas Cumhuriyet Üniversitesi’nde (merkez kampüs ve ilçelerdeki meslek yüksek okulları ve fakülteler de dahil) okuyan 2,514 ön lisans ve lisans öğrencilerinden elde edilen veriler kullanılarak, sosyal sınıfın suç/sosyal sapma davranışı üzerindeki etkisi incelenmiştir. Çalışma, Batı literatüründeki genel eğilim olan alt sosyal sınıfın daha çok suç işlediği hipotezinden yola çıkmıştır. Ancak araştırmanın bulguları, alt sosyal sınıf daha çok suç işler hipotezini sorgulamıştır. Araştırmanın sonuçlarına göre, araştırmaya katılan öğrencilerin sosyal sınıf düzeyleri yükseldikçe, suç davranışında bulunma ihtimalleri de artmaktadır. İlgili araştırmanın bulguları Türkiye’deki sınırlı sayıda çalışmaları ile paralel olarak, sosyal sınıfın suç üzerindeki etkisinin anlamlı ama zayıf olduğunu göstermektedir.

Anahtar Kelimeler: Sosyal Sınıf, Suç, Sosyal Sapma, Üniversite Öğrencileri, Sivas, Türkiye

ABSTRACT

The relationship between social class and crime has been one of the important issues in criminology. Although this issue has been studied much in the West, the number of studies examining the relationship between social class and crime in Turkey is quite limited. The purpose of this study is to discover whether so’cial class has an effect on crime or not, if it has an effect, to explore what the direction of the relationship is (positive or negative).

In this study, the relationship between social class and crime has been examined by using the data obtained from the students at Sivas Cumhuriyet University in 2020 (n= 2,514).

¹ *Bu makale Sabuha Bindik’ in Prof. Dr. Özden Özbay danışmanlığında Sivas Cumhuriyet Üniversitesi’nde 2021’de tamamladığı sosyal sınıfın suç üzerindeki etkisi: Sivas cumhuriyet üniversitesi öğrencileri örneği başlıklı doktora tezinden yararlanılarak hazırlanmıştır.

The study was based on the hypothesis that the lower social class, the general trend in Western literature, committed more crimes. But the findings of the study have questioned the hypothesis that the lower social class is more criminal. According to the results of the study, as the social class levels of the students involved in the study increase, they are also more likely to engage in criminal behavior. In parallel with the limited number of studies in Turkey, the findings of the relevant research show that the impact of social class on crime is significant but weak.

Keywords: Social Class, Crime, Social Deviance, University Students, Sivas, Turkey

1. GİRİŞ

Sosyal sınıf, her zaman suç çalışmalarında merkezi bir değişken olmuştur (Miller 2016; Sun ve Lynch, 2015; Tabar ve Noghani, 2019; Triplett, 2009, Tittle, Villemez ve Smith 1978). Suç literatüründe sosyal sınıf ile suç arasındaki ilişki incelenen temel konulardan biridir. Kriminoloji literatüründe sosyal sınıf ve suç ilişkisini inceleyen çalışmalar çoğunlukla Batılı ülkelerde (ABD, Kanada, Finlandiya gibi) gerçekleştirilmiştir (ör., Aaltonen ve diğ. 2012, Farnworth ve diğ. 1994, Hagan 1990, Jarjoura ve Triplett 1997, Tittle ve Meier 1991).

Elde edilen bulgular temellinde, Batıda yapılan çalışmaları üç grupta toplanmak mümkündür. Birincisinde, Batıda sosyal sınıf ve suç arasında negatif ilişki (yani, sosyal sınıf düzeyi arttıkça suç azalır veya sosyal sınıf düzeyi düştükçe suç artar tezi) saptayan çalışmalar bulunmaktadır (ör., Aaltonen, Kivivuori ve Martikainen 2011; Ellis ve McDonald 2001; Galloway ve Skardhamar 2010; Jarjoura, Triplett ve Brinker 2002; Miller 2016; Nakhaie, Silverman ve LaGrange 2000; O'Donnell ve Blankenship 2018; Ring ve Svensson 2007; Tabar ve Noghani 2019).

Sosyal sınıf ve suç arasındaki ilişkiyi inceleyen araştırmalardan, pozitif ilişki (yani, sosyal sınıf düzeyi arttıkça, suç da artar veya sosyal sınıf düzeyi düştükçe suç azalır tezi) yönünde sonuçlar elde eden birtakım çalışmalar mevcuttur (Gault-Sherman 2013; Hagan 1990; Hagan, Simpson ve Gillis 1987; Hagan, Gillis ve Simpson 1985; Jarjoura ve Triplett 1997; Kim 2016; Wright, Caspi, Moffitt, Miech ve Silva. 1999).

Suç literatüründe yapılan diğer bazı çalışmalarda sosyal sınıf/suç arasında ilişki bulunamamıştır (ör., Aaltonen, Kivivuori, Martikainen ve Salmi 2012; Antonaccio, Tittle, Botchkovar ve Kranidiotis 2010; Botchkovar, Tittle ve Antonaccio 2013; Dunaway, Cullen, Burton ve Evans 2000; Gault-Sherman 2013; Wright, Caspi, Moffitt, Miech ve Silva, 1999).

Özetle, yukarıda görüldüğü üzere, Batıda sosyal sınıf ve suç ilişkisi çalışılmış olmasına rağmen, Türkiye'de bu konuda sınırlı sayıda çalışma vardır. Batıdaki araştırmaların genel bulgusu, sosyal sınıf düzeyi arttıkça, suçun azaldığı yönündedir. Ancak, bu araştırmaları şu açıdan eleştirmek mümkündür: Araştırma verilerinin çoğunlukla çocuk suçları ve/veya adi suç türlerine yönelik olmaları, resmi kayıtlarda veya ceza adalet görevlilerinin alt sosyal sınıfa adil davranmaması (üst sınıfların korunması) gibi nedenler ile sınıfsal önyargının araştırma bulgularını etkilemesi mümkündür. Türkiye'de sosyal sınıf-suç arasındaki ilişkiyi araştıran çalışmaların sınırlı sayıda olması, mevcut çalışmalarda çoğunlukla sosyal sınıfın suç üzerinde etkisinin bulunmaması ve birbirleri ile tutarlı olmayan bulgulara rastlanması nedenleriyle sosyal sınıf-suç ilişkisinin yönü (pozitif veya negatif) hakkında net bir şey söyleyebilmek zordur.

2. SOSYAL SINIF

Suç çalışmalarında sosyal sınıf her zaman temel bir değişken olmuştur ve pratikte her kuram sosyoekonomik statüye önemli bir rol vermiştir (Tittle ve Villemez 1977). Sosyoekonomik seviye, genellikle üç değişken ile ölçülmektedir. Bunlar; gelir (veya zenginlik), mesleki durum ve eğitim seviyesidir. Toplu olarak, bu üç ölçü genellikle sosyoekonomik durum veya sosyoekonomik seviye (socioeconomic status) olarak tanımlanmaktadır. Sosyoekonomik statü belirleyicilerinden olan meslek ölçüsü; bireylerin sahip oldukları meslekler ve bu mesleklerin prestij skorlarından oluşmaktadır. Eğitim ölçüsü ise, bireyin tamamladığı en son okul derecesidir.

Araştırmalarda kullanılan en düşük eğitim derecesi, okur-yazar değil veya temel eğitim; en yüksek eğitim derecesi ise lisans ve üstü eğitimidir (Ellis, Beaver ve Wright, 2009).

Alt sosyal sınıf daha çok sokak/basit suçlar ile ilişkilendirilirken, orta ve üst sınıf daha çok profesyonel ve daha ciddi suçlar olan beyaz yakalı suçlar ile ilişkilendirilmektedir. Araştırmalar beyaz yakalı ve profesyonel suçun neredeyse tamamen orta veya üst durum fenomeni olduğunu göstermektedir. Çünkü düşük statüdeki insanların bu tür suçlar için hiçbir elverişli koşulu bulunmamaktadır. Sosyal sınıf ve suç arasındaki ilişki suçun türüne göre değişmektedir. Çünkü daha yüksek statüdeki kişilerin beyaz yakalı ve profesyonel suç işlemesi daha muhtemel iken, daha düşük statüdekilerin ciddi sokak suçları işleyebilme olasılığı daha yüksektir (Tittle ve Peternoster, 2000).

3. SUÇ

Sınıf konumuna bakılmaksızın, suç tanımları üzerinde pek çok fikir birliği vardır. Suç olgusu, sosyal bir problem olarak toplumun tüm kesimlerini etkilediği için sosyolojinin önemli çalışma alanlarından biri olmuştur. Suç kavramı, daha çok hukuki terminolojide yer almasıyla birlikte, sosyal bilimlerin de inceleme alanındadır. Suçla ilgili farklı disiplinlerden kaynaklanan farklı tanımlamaların genel olarak üzerinde birleştiği nokta suçun evrensel olduğu, hukuki bir yapısının bulunduğu, toplumsal nedenleri ve sonuçları itibariyle sosyolojik olduğudur. Suç, kanunda açıkça belirtilen, yapılması veya yapılmaması gereken davranış hallerinin karşılığında cezai bir yaptırım öngörülen her türlü eylem olarak tanımlanmaktadır (Güçlü ve Akbaş 2019).

Literatürde suç türleri, basit/sokak suçları ve ciddi suçlar olarak iki ana grupta toplanmaktadır. (Farnworth ve diğ. 1994). Basit suçlar, genellikle ergen/çocuk suçları kapsamında ele alınmaktadır (Özbay, 2018). Ciddi suçlar ise; cinayet, cinayete teşebbüs, uyuşturucu ticareti yapmak, vergi sahtekârlığı, yasa dışı satış uygulamaları, hisse senedi ve gayrimenkul sahtekarlıkları, zimmetine para geçirme, tehlikeli ürünlerin üretilmesi ya da satılması, banka hortumlama gibi beyaz yakalı suçlardır (Şentürk ve Kasap 2013).

4. SOSYAL SINIF/SUÇ İLİŞKİSİ VE SUÇ/SOSYAL SAPMA KURAMLARI

Sosyal sınıfın bir bireyin suçlu davranışında etkisinin olduğu, suçu artırdığı veya azalttığı yönünde açıklamalar yapan birtakım kuramlar mevcuttur. Sosyologlar sosyal sınıf ve suçluluk arasındaki ilişkiyle ilgilenmişlerdir ve yoksul insanların neden daha yüksek suç oranlarına sahip olduklarını açıklamak için 1920'lerden 1950'lere kadar çeşitli suç teorileri geliştirmişlerdir (Barkan 2018; Güçlü ve Akbaş 2019).

4.1. Anomi/Gerilim Kuramı

Negatif bir sınıf /suç hipotezi için temel olan en yaygın kuram Merton'un (1938) anomi kuramıdır. Kuram, daha yoksul sınıflardaki insanların maddi arzuları ile bunları yerine getirmek için meşru fırsatlara erişimleri arasında yapısal olarak eklenen tutarsızlığa odaklanmaktadır. Robert Merton, yaşamdaki iyi şeylere ulaşma arzularının tüm sosyal sınıflara eşit olarak dağıtılmasına rağmen, yoksulların bunları elde etmek için daha az kaynağa sahip olduğunu ileri sürmektedir. Bazı insanlar kültürel olarak öğrenilen arzularını yerine getirmek için yasadışı araçlara başvurarak oluşan gerilimi çözme yoluna gitmektedirler (Akt. Tittle 1983).

4.2. Etiketleme Kuramı

Etiketleme yaklaşımı, bireylere ve gruplara suçlu niteliklerinin nasıl atandığını açıklamaktadır. Kuram, suçlu olarak etiketlenen birinin bu sıfatı içselleştirip, davranışlarını buna göre şekillendirdiğini varsaymaktadır. İnsanlar suçlu olarak etiketlendiklerinde, damgalanmanın bir sonucu olarak, kendilerine atfedilen suçların gerektirdiklerini yapmaktadırlar.

Etiketleme kuramının temel savları George H. Mead ve Charles Horton Cooley'in sembolik etkileşimcilik düşüncelerine dayanmaktadır. Sembolik etkileşimin temel kavramlardan biri "ayna benlik"tir. Ayna benlik, bireylerin benlik algılarının başkalarının kendilerini nasıl gördüğü ile ilgili olduğunu ifade etmektedir. Sahip olunan benlik algısı başkalarının birey hakkındaki düşüncelerinin yansımalarıdır. Etiketleme kuramı bireylerin suçlu veya sapkın olarak etiketlenmeleri ile onların toplumdaki dışlandıkları yönünde bir algı oluştuğunu iddia etmektedir. Bu dışlanma duygusu da onların suçlu gruplarla etkileşim kurmalarına sebep olmaktadır (Tittle 1983; Kızmaz 2005; Özbay 2020).

4.3. Sosyal Düzensizlik Kuramları

Sosyal organizasyonsuzluk olarak da adlandırılan kuram, 1920'li yılların başında Clifford R. Shaw ve Henry D. McKay tarafından suçun çevresel incelemeleri temelinde yaptıkları araştırmalar ile ortaya çıkmıştır. Bu nedenle kuram, suçun şehirlerdeki gelişimini açıklayan bir bakış açısı olarak bilinmektedir. Sosyal düzensizlik kuramcıları, sosyal çözümlerin en çok kentlerde ortaya çıktığını iddia ederek, kentleri suçun oluştuğu yerler olarak görmüşlerdir. Bu nedenle araştırmalar özellikle suç eylemlerinin gerçekleştiği alanlarda yoğunlaşmıştır ve bu alanlara geçiş bölgeleri denmektedir (Kızmaz 2005).

Özetle, sosyal düzensizlik kuramı heterojen yapı, çözümlerin yaşandığı bölgeler, sosyal hareketlilik, sanayileşme ve kentleşme gibi değişkenlerin, doğrudan veya dolaylı olarak suçluluk üzerindeki etkilerine odaklanmaktadır. Kuram, sosyal olarak düzensizleşmiş toplumlarda denetimin zayıflaması ve suçlu alt kültürün oluşmasına yol açmasıyla suç işleme olasılığının daha yüksek olduğunu iddia etmektedir. Kuramların yoksulluğa ve yoksul bölgelere vurgu yapması, suçun sosyoekonomik yanını göstermektedir (Kızmaz 2005).

4.4. Çatışma ve Marksist Kuramlar

Marx, sosyal gerçekliğin, temelde bir sınıf mücadelesi olduğunu iddia etmektedir. Marksist kurama göre, suç da dahil olmak üzere toplumsal sorunlar, üretim araçlarının sahipleri (burjuvazi) ile yalnızca emek güçlerini satabilenler (proletarya) arasındaki çatışmadan kaynaklanmaktadır. Yani kuram, sınıfı üretim araçlarına sahip olanlar ile olmayanlar olarak ayırmaktadır. Bu nedenle, suç sadece proletaryanın kapitalistler tarafından sömürülmesinin bir sonucu değil, zenginlerin ekonomik çıkarlarını tehdit eden fiilleri ve bireyleri sapkın veya suçlu olarak tanımlamaları algısıdır (Arslantürk ve Amman 2008).

4.5. Güç Kontrol Kuramı

Güç kontrol kuramı John Hagan'ın (1989) geliştirdiği, suç ve risk kavramlarına odaklı bir kuramdır. Kuramın temel tezleri şunlardır: Ailede anne/baba, kız ve erkek çocuklarına farklı seviyede sosyal kontrol uygulamaktadır. Cinsiyete dayalı sosyal kontrol farklılığı anne baba arasındaki güç dengesizliğinden kaynaklanmaktadır. Ailenin ataerkil olup olmaması, anne ve babanın iş hayatlarında yönetici ve otorite konumlarıyla ilişkilidir. Bu konumlar aynı zamanda ailede anne ve baba arasındaki güç dengesini belirlemektedir. Ailede cinsiyete dayalı farklı sosyal kontrol uygulamaları, kız ve erkek çocuklarının ileri dönemde riske girme tercihlerini ve risk algılarını etkilemektedir (Güçlü ve Akbaş 2019).

5. DÜNYA'DA SOSYAL SINIF VE SUÇ İLİŞKİSİ

Sosyal sınıf ve suçluluk arasındaki ilişkiye dair çelişkili algılar, kısmen farklı araştırma bulgularının ürünüdür. Bu ilişkiyi inceleyen araştırma çalışmalarında herhangi bir eksiklik yoktur; ancak, tutarsız bulgular ve kapsayıcı sonuçlar nedeniyle çok az fikir birliği vardır.

Örneğin, bazı araştırmalar, suçun daha yüksek sosyal sınıflardaki insanlar arasında daha muhtemel olduğu sonucuna varırken, diğerleri daha düşük sınıflar arasında suçluluğun daha yaygın olduğu sonucuna varmıştır (Costelloe ve Michalowski, 2014). Kriminoloji literatüründe sosyal sınıf-suç araştırmaları daha çok Batılı kaynaklara dayandığından, Batılı olmayan ülkelerden, özellikle Müslüman toplumlardan, sosyal sınıf ile suç ilişkisi konusunda çok az araştırma bulunmaktadır (Schuster ve Krahe, 2017).

Sosyal bilimlerde sosyal sınıf ve suç ilişkisine odaklanan birçok uygulamalı çalışma üretilmiştir (Aaltonen, Gissler 2013; Dunaway, Cullen, Burton ve Evans 2000; Ellis ve McDonald 2001; Hubbard ve Pratt 2002; Jaurjoura ve Triplett 1997; Savolainen, Paananen, Merikukka, Wu, Sun ve Triplett 2009; Tabar ve Noghani 2019; Wright, Caspi, Moffitt, Miech ve Silva 1999). Sosyal sınıf ve suç ilişkisini araştıran çalışmaların bulguları şu üç grupta yer almaktadır: Sosyal sınıf ve suç arasında “negatif ilişki” bulanlar, yani sosyal sınıf düzeyi yükseldikçe, suç azalır ya da sosyal sınıf düzeyi düştükçe, suç artar. Sosyal sınıf ve suç arasında “pozitif ilişki” bulunanlar, yani, sosyal sınıf düzeyi yükseldikçe, suç da artar ya da sosyal sınıf düzeyi düştükçe, suç da azalır. Son olarak sosyal sınıf ve suç arasında “ilişki olmayan” çalışmalar şeklindedir. Batıda sosyal sınıf ve suç arasındaki ilişkiyi inceleyen çalışmalarda en yaygın hipotez sosyal sınıf ve suç arasındaki ilişkinin negatif olduğu yönündedir (yani, sosyal sınıf düzeyi arttıkça, suçun azalacağı ya da düşük sosyal sınıf düzeyinin suçu artıracığı).

Daha yakın zamanlarda, alt sınıfın daha çok suç işlediği varsayımını, kriminolojik sorgulamanın başlangıç noktası olarak kabul etmek yerine sınıf-suç ilişkisini belirlemeye çalışan ampirik araştırmalar ile bu varsayımın meydan okunmuştur. Ne yazık ki, farklı bulgular ve kesin olmayan sonuçlar nedeniyle, kriminologlar, sınıf-suç ilişkisine dair kesin bir cevap bulamamışlardır. Bununla birlikte sınıf ve suçun kriminolojik analizlerine dahil edilmeyen üst sosyal sınıf araştırmalara konu olduğunda, sınıf/suç ilişkisi daha karmaşık olan bir ilişki denklemine girmiştir (Costelloe ve Michalowski, 2014).

6. TÜRKİYE’DE SOSYAL SINIF VE SUÇ İLİŞKİSİ

Batıda, sosyal sınıf ve suç arasındaki ilişki konusunda birçok çalışma olmasına rağmen, ne yazık ki, Türkiye’de sosyal sınıf ve suç konusunda yok denecek kadar az sayıda araştırma bulunmaktadır. Türkiye’de Özbay (2006, 2013) tarafından sosyoekonomik seviyenin suç ile ilişkisini inceleyen iki çalışma yapılmıştır (konu ile ilgili üç çalışma daha mevcuttur fakat söz konusu çalışmalar genç suçluluğunu değil yetişkin suçluluğunu incelediği için çalışmanın kapsamına dahil edilmemiştir).² Özbay (2006) tarafından Ankara’da 1,710 lise öğrencisi ile bir çalışma yapılmıştır. Araştırma, sosyal sınıfın suç ve çocuk suçluluğuna yol açıp açmadığı sorusuna cevap aramaktadır. Elde edilen bulgulara göre, ebeveyn aylık aile geliri düşük olan gençler, ebeveyn aylık geliri yüksek olan gençlere göre daha az suç işlemektedir.

² Ayrıca “Türkiye’de Mala Karşı Suçların Sosyoekonomik Belirleyicileri Üzerine Bir Deneme: Sınır Testi Yaklaşımı (1970-2007)”, “Sosyoekonomik Etmenlerin ve Sosyodemografik Özelliklerin Psikotik Olguların Suç İşlemesinde Etkisi” ve “Türkiye’de Suç Oranını Etkileyen Sosyoekonomik Faktörlerin İncelenmesi: Path Analizine Dayalı Yaklaşım” çalışmaları da bulunmaktadır. Ancak çalışmaların örneklemeleri üniversite öğrencileri ve veya genç suçluluğunu içermediği için çalışmanın kapsamına dahil edilmemiştir.

Türkiye’de Mala Karşı Suçların Sosyoekonomik Belirleyicileri Üzerine Bir Deneme: Sınır Testi Yaklaşımı (1970-2007) çalışmasının bulgularına göre Türkiye’de ekonomik gelir seviyesi arttıkça, mala karşı işlenen suçlar azalmaktadır. Yani sosyal sınıf ve suç arasında negatif ilişki söz konusudur. İkinci olan çalışma, Sosyoekonomik Etmenlerin ve Sosyodemografik Özelliklerin Psikotik Olguların Suç İşlemesinde Etkisinin bulgularına göre, işsizlik ve suç arasında negatif ilişki vardır. Yani, işsizlik suç işleme riskini artırmaktadır. Üçüncü çalışma olan Türkiye’de Suç Oranını Etkileyen Sosyoekonomik Faktörlerin İncelenmesi: Path Analizine Dayalı Yaklaşımı’n bulgularına göre ise, işsizlik oranının artışı, şiddet suçlarında azalmaya; vergi oranlarındaki artışın ise, zimmetine para geçirme, kaçakçılık ve rüşvet gibi suçlarda artışa yol açtığı görülmüştür. Yani, ilgili çalışmanın sonuçlarına göre, sosyal sınıf ve suç arasında hem negatif hem pozitif yönde bulgular söz konusudur.

Aynı şekilde ailelerini orta sınıf olarak algılayan ergenlerin, ailelerini zengin / çok zengin olarak algılayan çocuklara kıyasla suç işleme olasılıkları daha düşüktür. Özet olarak, ilgili araştırmacı sapkın davranışın açıklanmasında genel olarak sosyal sınıfın suç üzerindeki etkisinin olmadığını, var olan ilişkilerin zayıf olduğunu, sosyal sınıfın ergen suçu üzerinde hem pozitif hem de negatif etkilerinin olduğunu bulmuştur.

Özbay (2013) tarafından bir devlet üniversitesinde tesadüfi örneklem türü kullanılarak elde edilen 646 üniversite öğrencisi ile kesitsel bir araştırma yapılmıştır. Bu çalışmanın amacı sosyoekonomik statünün sosyal sapma üzerinde bir etkisinin olup olmadığını ve ilişkinin yönünün pozitif veya negatif olup olmadığını keşfetmektir. Araştırmadan elde edilen bulgulara göre bazı sosyoekonomik değişkenlerin sapma davranışı üzerinde birtakım etkilerinin olduğu gözlenmiştir. Detaylandırmak gerekir ise, ailenin toplam gelirindeki artış, sosyal sapma davranışındaki artışla paralellik göstermektedir. Benzer şekilde, anneleri çalışmayan öğrenciler, çalışanlara göre daha az sapma davranışı göstermektedirler. Araştırmadan elde edilen bulgular, sosyoekonomik durum değişkenlerinin çoğunun sapkınlığın açıklanmasında önemli bir rol oynamadığını göstermiştir. Özetle, Türkiye’deki sınırlı sayıdaki sosyal sınıf ve suç ilişkisini araştıran çalışmalarda sosyal sınıf değişkenlerinin suç ve sapkın davranış üzerinde etkisinin olmadığı, var olan anlamlı ilişkilerin ise güçlü olmadığı görülmüştür. Bununla birlikte, araştırma sonuçları negatif etkilerin yanı sıra, etkinin çoğunlukla pozitif yönde olduğunu göstermiştir. Türkiye’de yapılan mevcut çalışmaların Batı literatürü ile sonuçları bakımından karşılaştırıldığında bir tezatlık söz konusudur. Batıdaki genel eğilim, suça neden olan faktörün sosyoekonomik seviye düşüklüğüdür.

7. METOD

7.1. Araştırmanın Soruları ve İlgili Hipotezler

Bilindiği üzere, araştırma hipotezlerinin yönü, literatürdeki araştırma bulguları yönünde oluşturulur. Sosyal sınıf ve suç/sapma ilişkisi konusundaki literatürdeki çoğu çalışmaların bulgularına göre, sosyal sınıf düzeyi yükseldikçe, suç/sapma azalır. Dolayısı ile bu çalışmanın temel hipotezi şudur: “sosyal sınıf düzeyi arttıkça, suç azalır”. Diğer bir deyişle (tersinden söyler isek), düşük sosyal sınıf düzeyi yüksek suça yol açar. Ayrıca, negatif bir sınıf – suç ilişkisi hipotezinin temeli, Robert K. Merton’un (1938) anomali/gerilim kuramına ve alt kültür kuramlarına dayanmaktadır. Bu kuramlarda suçun daha çok alt sosyal sınıflarda işlendiği tezi mevcuttur. Bu hipotez, Sivas Cumhuriyet Üniversitesi’nde 2019-2020 yılında eğitim görmekte olan öğrencilerden (lisans ve ön lisans) internet yolu ile yapılan anket ile (n= 2,514) elde edilen verilere çeşitli istatistiksel analizler (korelasyon, doğrusal çoklu regresyon ve lojistik regresyon analizleri) uygulayarak, test edilmeye çalışıldı.

7.2. Evren ve Örneklem

Araştırmanın evreni, Sivas Cumhuriyet Üniversitesi’nde 2019-2020 yılı Bahar Döneminde aktif olarak okumakta olan tüm ön lisans ve lisans öğrencileridir. Bu üniversitede 2019-2020 yılının Bahar Döneminde okuyan toplam öğrenci sayısı 48,499’dur

7.3. Veri Toplama Aracı

Çalışmada kullanılan program ise “Survey Monkey” isimli bir web anket programıdır. Web yolu ile anket için gerekli yasal izin alındıktan sonra 103 sorudan oluşan anket bu programa yüklenmiştir. E-posta ile katılımın düşük olacağı göz önünde bulundurularak ve katılımın temsil gücünü artırmak amacıyla web anketi, araştırmanın evreni olan Sivas Cumhuriyet Üniversitesi öğrencilerinin tümüne (merkez ve ilçedeki okullar dâhil) uygulanmıştır.

Bağımlı Değişkenler

Yukarıda da belirtildiği gibi, suç bağımlı değişkenlerinden bir tanesi “genel suç indeksi”dir. Genel suç indeksi (Cronbach’s alpha= .65): Hiç hayatınızda birileri tarafından doktora görünme ihtiyacı duyacak şekilde vurma veya yaralama olaylarına maruz kaldınız mı? Hiç hayatınızda soyuldunuz mu (örneğin, bir kitap, para, cep telefonu, spor malzemesi, bisiklet vs.)? Hiç hayatınızda baba veya anneniz (veya üvey baba veya üvey anneniz) size vurdu, tokatladı, itti mi (yapmış olduğunuz bir şeye verilen cezalandırma durumları da dâhil)? Hiç hayatınızda sınavlarda kopya çektiniz mi? Hiç hayatınızda okuldan kaçtınız mı? Hayatınızda hiç sigara kullandınız mı? Hayatınızda hiç alkol kullandınız mı? Hayatınızda hiç uyuşturucu (esrar, eroin, kokain vb.) kullandınız mı? Hiç duvar, tren, altgeçit, otobüs vb. yerlere yazılar yazdınız mı? Hiç bir dükkân veya marketten bir şey çaldınız mı? Hiç bir şey çalmak için bir binaya girdiniz mi? Hiç silah, zor veya zor kullanma tehdidi ile birinden para veya bir şeyler elde ettiniz mi? Hiç zor veya tehdide başvurmaksızın bir kimseden bir şey çaldınız mı? Hiç bir silahı (örneğin, sopa, bıçak, tabanca veya zincir) yanınızda taşıdınız mı? Hiç futbol stadyumunda, sokakta veya diğer kamusal alanlarda grup savaşında bulundunuz mu? Hiç birini dövdünüz veya kişiyi çok ağır bir şekilde sopa veya bıçak ile yaralayarak, zarar verdiniz mi? Hiç hukuka aykırı olarak internette müzik, filimler vs. indirdiniz mi? Hiç herhangi bir uyuşturucu sattınız veya birisinin uyuşturucu satmasına yardımcı oldunuz mu? Hiç ailenizden birileri gözaltına alındı, tutuklandı veya hapis yattı mı? Hiç okuldaki veya okul-dışındaki yakın arkadaşlarınızdan birileri gözaltına alındı, tutuklandı veya hapis yattı mı? Hiç yakın okul arkadaşlarınız, herhangi bir sebepten dolayı, disiplin cezası aldılar mı? sorularından oluşmaktadır. Sapma/suç soruları Enzmann, Kivivuori, Marshall, Stekete, Hough ve Killas’ın (2012) çalışmasından alınmıştır. Suç davranışı ile ilgili diğer yedi bağımlı değişken kullanılmıştır. Bunlar; kopya çekme, duvar yazıları, hırsızlık, silah taşıma, grup savaşı, dövme ve internet korsancılığıdır. Bağımlı değişkenler, bir öğrencinin hayatı boyunca ilgili suç davranışlarını yapıp yapmadığını kapsamaktadır.

Kopya Çekme davranışı şu soru ile ölçüldü: “Hiç hayatınızda sınavlarda kopya çektiniz mi?” Orijinal cevap kategorileri hayır (=1) ve evet (=2) şeklindedir. Logistik Regresyonda kullanılırken, “evet” kategorisi 1, “hayır” kategorisi 0 olarak yeniden kodlandı.

Duvar Yazıları Yazma şu soru ile ölçüldü: “Hiç duvar, tren, altgeçit, otobüs vb. yerlere yazılar yazdınız mı?” Orijinal cevap kategorileri hayır (=1) ve evet (=2) şeklindedir. Logistik Regresyon analizinde kullanılırken, “evet” kategorisi 1, “hayır” kategorisi 0 olarak yeniden kodlandı.

Hırsızlık şu sorular ile ölçüldü: “Hiçbir dükkân veya marketten bir şey çaldınız mı?”, “Hiç bir şey çalmak için bir binaya girdiniz mi?”, “Hiç silah, zor veya zor kullanma tehdidi ile birinden para veya bir şeyler elde ettiniz mi?”, “Hiç zor veya tehdide başvurmaksızın bir kimseden bir şey çaldınız mı?” Asıl cevap kategorileri hayır (=1) ve evet (=2) şeklinde olup Logistik Regresyon analizinde kukla (dummy) kodlama kullanılarak “evet” kategorisi 1, “hayır” kategorisi 0 şeklinde tekrar kodlandı.

Silah Taşıma şu soru ile ölçüldü: “Hiçbir silahı (örneğin, sopa, bıçak, tabanca veya zincir) yanınızda taşıdınız mı?” Orijinal yanıt seçenekleri hayır (=1) ve evet (=2) şeklindedir. Logistik Regresyon analizi yapılırken, “evet” kategorisi 1, “hayır” kategorisi 0 olarak yeniden kodlandı.

Grup/Çete Savaşı şu soru ile ölçülmüştür: “Hiç futbol stadyumunda, sokakta veya diğer kamusal alanlarda grup savaşında bulundunuz mu?” Orijinal cevap kategorileri hayır (=1) ve evet (=2) şeklindedir. Logistik Regresyonda kullanılırken, “evet” kategorisi 1, “hayır” kategorisi 0 olarak yeniden kodlandı.

Dövme şu soru ile ölçülmüştür: “Hiç birini dövdünüz veya kişiyi çok ağır bir şekilde sopa veya bıçak ile yaralayarak, zarar verdiniz mi?” Asıl cevap kategorileri hayır (=1) ve evet (=2) şeklinde olup Lojistik Regresyon analizinde kukla (dummy) kodlama kullanılarak “evet” kategorisi 1, “hayır” kategorisi 0 şeklinde tekrar kodlandı.

İnternet Korsancılığı şu soru ile ölçülmüştür: “Hiç hukuka aykırı olarak internetten müzik, filmler vs. indirdiniz mi?” Asıl yanıt seçenekleri hayır (=1) ve evet (=2) şeklindedir. Lojistik Regresyon analizi yapılır iken, “evet” seçeneği 1, “hayır” seçeneği 0 olarak yeniden kodlandı.

Bağımsız Değişkenler **Sosyoekonomik Statü**

Araştırmada sosyoekonomik statüyle bağlantılı yirmi bağımsız değişken kullanılmıştır.

Ailenin yaşadığı yer şu soru ile ölçülmüştür: “Aileniz nerede yaşıyorlar?” Orijinal cevap kategorileri köy (=1, referans kategorisi), kasaba/ilçe (=2), şehir (=3), yurt dışında (=4) ve ikisi de yaşamıyor (=5). Lojistik Regresyon analizi yapılır iken, “köy” seçeneği 0, diğer seçenekler 1 olarak yeniden kodlandı.

Ailede çalışan kişi sayısı şu soru ile ölçülmüştür: “Ailenizde toplam kaç kişi çalışıyor? (şayet yok ise, 0 yazınız!)” Soru aralıklı bir değişkendir.

Ailede asgari ücretli çalışan kişi sayısı şu soru ile ölçülmüştür: “Aile üyelerinizden kaç tanesi asgari ücretli statüsünde çalışıyor? (şayet yok ise, 0 yazınız!)” Aralıklı değişkendir.

Öğrencinin çalışma durumu şu soru ile ölçülmüştür: “Siz bir işte çalışıyor musunuz?” Asıl yanıt seçenekleri evet (=1) ve hayır (=2, referans kategorisi) şeklindedir. Lojistik Regresyon analizinde “hayır” seçeneği 0, “evet” seçeneği 1 olarak yeniden kodlanmıştır. İlgili soruya evet cevabını veren öğrencilere “Üstteki soruya cevabınız "evet" ise, çalışma statünüz aşağıdakilerden hangisine girer?” sorusu sorulmuştur. Bu sorunun cevap kategorileri kısmi (=1) ve tam zamanlı (=1) şeklindedir.

Annenin çalışma durumu şu sorular ile ölçülmüştür: “Anneniz bir işte çalışıyor mu?” Orijinal cevap kategorileri evet (=1), hayır (=2, referans kategorisi), emekli (=3) ve yaşamıyor (=9) şeklindedir. Lojistik Regresyon analizi yapılırken “hayır” seçeneği 1, diğer seçenekler 0 olarak kodlandı. İlgili soruya evet cevabını veren öğrencilere “Şayet anneniz "çalışıyor" ise, güncel aylık geliri yaklaşık ne kadardır?” sorusu aralıklı ölçek ile sorulmuştur. Daha sonra “Aşağıdakilerden hangisi annenizin asıl işini en iyi anlatır?” sorusunun yanıt seçenekleri: Kimsenin kendisine çalışmadığı, kendi hesabına (serbest) çalışan (=1), Diğer insanların kendisine çalıştığı, kendi hesabına (serbest) çalışan (=2), Kendisi başkalarına çalışmakta ve hiç kimsenin işini yönetmez (denetlemez) (=3), Kendisi başkalarına çalışmakta ve başkalarının işini yönetir (denetler) (=4), Çalışmıyor (=5) ve Alakasız soru (anne veya bu rolü üstlenen kişi(ler) yok) (=9) şeklindedir.

Babanın çalışma durumu şu sorular ile ölçülmüştür: “Babanız bir işte çalışıyor mu?” Asıl cevap seçenekleri evet (=1), hayır (=2, referans kategorisi), emekli (=3) ve yaşamıyor (=9) şeklindedir. Lojistik Regresyon analizi yapılırken “hayır” seçeneği 1, diğer seçenekler 0 olarak yeniden kodlanmıştır. Daha sonra “Aşağıdakilerden hangisi babanızın asıl işini en iyi anlatır?” sorusu sorulmuştur.

Cevap kategorileri: Kimsenin kendisine çalışmadığı, kendi hesabına (serbest) çalışan (=1), Diğer insanların kendisine çalıştığı, kendi hesabına (serbest) çalışan (=2), Kendisi başkalarına çalışmakta ve hiç kimsenin işini yönetmez (denetlemez) (=3), Kendisi başkalarına çalışmakta ve başkalarının işini yönetir (denetler) (=4), Çalışmıyor (=5) ve Alakasız soru (anne veya bu rolü üstlenen kişi(ler) yok) (=9) şeklindedir.

Babanın mesleki prestij skoru “Şayet babanız "çalışıyor" ise, tam olarak mesleği nedir?” sorusu ile açık uçlu olarak ölçülmüştür. Verilen cevaplar mesleki prestij skor puanları ile derecelendirilerek sosyoekonomik seviye indeksi yapılmıştır (Mesleki prestij skoru puanları - meslek statü kodları ve puanları, Ek 2’de ayrıntılı bir şekilde verilmiştir - Kalaycıoğlu, Çelik, Çelen, Türkyılmaz, 2010, s. 203-204).

Babanın geliri şu soru ile ölçülmüştür: “Şayet babanız "çalışıyor" ise, güncel aylık geliri yaklaşık ne kadardır?” Soru aralıklı bir değişkendir.

Ailenin toplam aylık geliri şu soru ile ölçülmüştür: “2020 yılında ailenizde gelir getiren kimselerin hepsi düşünüldüğünde, ailenizin toplam ortalama aylık geliri ne kadardır (rakamla)?” Aralıklı değişkendir. Daha sonra “Ailenizin toplam yaklaşık ne kadar para veya para cinsinden (altın, tahvil, bono vb.) birikimi vardır?” sorusu sorulmuştur. Cevap kategorileri 50.000 TL ve aşağısı (=1), 51.000-100.000 TL (=2), 101.000-150.000 TL (=3), 151.000-200.000 TL (=4), 201.000-250.000 TL (=5), 251.000-300.000 TL (=6), 301.000-350.000 TL (=7), 351.000-400.000 TL (=8), 401.000-450.000 TL (=9), 451.000-500.000 TL (=10), 501.000 TL ve yukarısı (=11) ve bilmiyorum (=12) şeklindedir. (Bu sınırlar 2020 yılındaki bir memur maaşının bir yıllık toplamı ve katları şeklinde belirlenmiştir).

Algısal sınıf şu soru ile ölçülmüştür: “Ailenizin konumu fakirlik-zenginlik açısından aşağıdakilerden hangisine girer?” Orijinal cevap kategorileri çok fakir (=1), fakir (=2, referans kategorisi), orta halli (=3), zengin (=4) ve çok zengin (=5) şeklindedir. Lojistik Regresyon analizi yapılır iken “çok fakir” ile “fakir” ve “zengin” ile “çok zengin” yanıtları birleştirilerek üç seçenek haline getirilmiştir. “Fakir” kategorisi 1, diğer kategoriler 0 olarak yeniden kodlanmıştır.

Aile ekonomisinden tatmin durumu şu soru ile ölçülmüştür: “Size göre, ailenizin ekonomik durumu ne derece tatmin edicidir?” Cevap kategorisi 0 ile 100 arasında derecelendirilmiştir.

Akrabadan para desteği alma şu soru ile ölçülmüştür: “Son beş yıldır, aileniz yakın akrabalarınızdan parasal destek aldı mı?” Asıl yanıt seçenekleri evet (=1) ve hayır (=2, referans kategorisi) şeklindedir. Lojistik Regresyon analizinde “hayır” seçeneği 1, “evet” seçeneği 0 olarak tekrar kodlanmıştır.

Devletten para desteği alma şu soru ile ölçülmüştür: “Son beş yıldır, aileniz devletten parasal destek aldı mı?” Orijinal yanıt seçenekleri evet (=1) ve hayır (=2, referans kategorisi) şeklindedir. Lojistik Regresyon analizi yapılır iken “hayır” seçeneği 1, “evet” seçeneği 0 olarak tekrar kodlanmıştır.

Babanın eğitimi şu soru ile ölçülmüştür: “Babanızın tamamladığı en yüksek eğitim düzeyi nedir (neydi)?” Orijinal cevap kategorileri okuma yazması yok (=1, referans kategorisi), okuma-yazma biliyor ama okula gitmedi (=2), ilkokul ortaokul veya lise (=3), ön lisans (=4) ve lisans veya üstü (=5) biçimindedir. Lojistik Regresyon analizinde “okuma yazması yok” seçeneği 1, diğer seçenekler 0 olarak yeniden kodlanmıştır.

Annenin eğitimi şu soru ile ölçülmüştür: “Annenizin tamamladığı en yüksek eğitim düzeyi nedir (neydi)?” Orijinal yanıt seçenekleri okuma yazması yok (=1, referans kategorisi), okuma-yazma biliyor ama okula gitmedi (=2), ilkokul ortaokul veya lise (=3), ön lisans (=4) ve lisans veya üstü (=5) biçimindedir. Lojistik Regresyon analizi yapılırken “okuma yazması yok” seçeneği 1, diğer seçenekler 0 olarak yeniden kodlanmıştır.

Ev eşyaları indeksi “Anne veya babanızın evinde aşağıdakilerden hangileri var veya yok?” sorusu ile ölçülmüştür. Cevap kategorileri var (=1) ve yok (=2) şeklindedir. Seçenekler: çamaşır makinesi, bulaşık makinesi, buzdolabı, TV, masa üstü bilgisayar, diz üstü bilgisayar, elektrikli fırın, elektrik süpürgesi, klima, mikrodalga fırın, mutfak havalandırma sistemi, küvet, kalorifer, klozet, sineklik (pencere), duşakabin ve şofben.

Ev-arsa-dükkan sayısı şu soru ile ölçülmüştür: “Ailenizin toplam kaç tane ev/daire, dükkan ve arsası var (rakamla)?” Aralıklı değişkendir.

Araba sayısı “Ailenizin toplam kaç tane özel ve ticari arabası var (rakamla)?” sorusu ile ölçülmüştür ve aralıklı değişkendir.

Oturulan evin kira ya da kendi evi olması şu soru ile ölçülmüştür: “Ailenizin oturduğu ev kime ait?” Orijinal cevap kategorileri: kendimizin (=1, referans kategorisi) ve kira (=2) şeklindedir. Lojistik Regresyon analizi yapılırken “kendimizin” seçeneği 1, “kira” seçeneği 0 olarak yeniden kodlanmıştır.

Oturulan evin tipi “Ailenizin oturduğu evin tipi nedir?” sorusu ile ölçülmüştür. Orijinal yanıt seçenekleri: gecekondü (=1, referans kategorisi), müstakil ev (=2), apartman (=3), site (=4), lüks konut (=5) ve villa (=6) şeklindedir. Lojistik Regresyon analizinde “gecekondü” seçeneği 1, diğer seçenekler 0 olarak yeniden kodlanmıştır.

Kontrol Değişkenleri

Risk alma indeksi, anne-baba arasındaki ilişkinin değerlendirilmesi, günlük hayatta ahlaki davranışlar gösterebilmenin önemi, siyasi olarak özdeşleştirilen kimlik, not ortalaması, anne ve babanın birliktelik durumu, ailedeki toplam kişi sayısı, sınıf, eğitimin gece mi yoksa gündüz mü yapıldığı, yaş, cinsiyet ve okul süresi gibi on iki tane kontrol değişkeni kullanılmıştır. Yaş aralıklı bir değişken olup, biyolojik yaşa karşılık gelmektedir. Cinsiyet değişkeni katılımcıların cinsiyetiniz nedir? Sorusuna verdikleri yanıt ile ölçüldü. Cevap kategorileri kadın (=1, referans kategorisi) ve erkek (=2) olarak kodlanmıştır.

Risk alma indeksi ($\alpha = .86$) Bu indeks dört öğeden oluşmaktadır: “Bazen sadece eğlence olsun diye risk alırım”, “Ara sıra biraz riskli şeyler yaparak kendimi test etmeyi severim”, “Heyecan ve macera benim için güvenlikten daha önemlidir”, “Bazen başıma bela getirebilecek şeyleri yapmayı heyecanlı bulurum” gibi soruları içermektedir. Cevap kategorileri hiç katılmıyorum (= 1), katılmıyorum (= 2), emin değilim (= 3), katılıyorum (= 4), tamamen katılıyorum (= 5) içermektedir. Yüksek değerler artan risk alma davranışına karşılık gelmektedir. Bu ifadeler Tittle, Ward ve Grasmick (2003) çalışmasından elde edilmiştir.

Anne-baba arasındaki ilişkinin değerlendirilmesi: Öğrencilere anne ve babaları arasındaki ilişkiyi genel olarak nasıl değerlendirdiği soruldu. Yanıt seçenekleri 0 ile 100 puan arasında ölçülüp, 0 anne-baba arasındaki ilişkinin kötü olarak nitelenmesine, sıfırdan yüze doğru puan ise memnuniyetin arttığına karşılık gelmektedir.

Günlük hayatta ahlaki davranışlar gösterebilmenin önemi: Öğrencilere günlük hayatlarında ahlaki davranışlar göstermenin ne derece önemli olduğu soruldu. Katılımcıların bu soruyu 0 ile 100 puan arasında değerlendirmesi istendi. Derecelendirme puanının artması öğrencilerin günlük hayatında ahlaki davranışlar gösterebilme düzeyinin de arttığını göstermektedir.

Siyasi olarak özdeşleştirilen kimlik: Öğrencinin siyasi olarak kendisini en çok hangi kimlikle özdeşleştirdiği sorusuna alınan cevap ile ölçülmüştür. Eğer öğrenci siyasi kimliğini İslam olarak belirttiyse (= 1), ülkücü-milliyetçilik olarak belirttiyse (= 2) ve sosyal demokrat/Atatürkçülük olarak belirttiyse (= 3), politikayla ilgisi olmadığını belirtenler (= 4, referans kategorisi) olarak kodlanmıştır.

Not ortalaması: Ön lisans ve lisans öğrencilerinin şu ana kadarki yaklaşık kaç (rakamla) olduğuna karşılık gelmektedir. Bu değişken aralıklı olup katılımcıların verdiği cevaplar dörtlük sistem üzerinden değerlendirilmiştir.

Anne ve babanın evlilik statüsü: Anne ve babanın birliktelik durumunun ne olduğu sorusu ile ölçülmüştür. Cevap kategorileri evli (= 1, referans kategorisi), dul (= 2), boşanmış (= 3), ayrılmış (= 4) olarak kodlanmıştır. Ailedeki toplam kişi sayısı: Öğrencilere kendisi de dâhil anne-babalarının evinde kaç kişinin yaşadığı sorusu ile ölçülmüştür.

Sınıf: Lisans ve ön lisans öğrencilerine kaçınıcı sınıfta olduklarına dair sorulan soruya verdikleri cevap ile ölçülmüştür. Cevap kategorileri birinci sınıf (= 1), ikinci sınıf (= 2) üçüncü sınıf (= 3) dördüncü sınıf (= 4) ve okulunu uzattıysa (= 5, referans kategorisi) olarak kodlanmıştır.

Eğitimin zamanlaması: Öğrencilerin birinci öğretim programında mı yoksa ikinci öğretim programında mı eğitim aldığı soruna verdikleri cevap ile ölçülmüştür. Yanıt kategorileri ikili şekilde düzenlenmiştir. Gündüz (= 1) ve gece (= 2, referans kategorisi). Eğitim süresi: Öğrencinin eğitim gördüğü okulun iki yıllık ya da dört yıllık olduğu sorusuna verilen cevap ile ölçülmüştür. Yanıt kategorileri iki yıllık (= 1) ve dört yıllık (= 2, referans kategorisi) şeklindedir.

Aşağıdaki Tablo 1’de araştırmada kullanılan bağımlı ve bağımsız değişkenler ve bu değişkenlere ilişkin muhtelif tasvir edici istatistikleri yer almaktadır.

Tablo 1: Araştırmada Kullanılan Değişkenlerin Tasvir Edici İstatistikleri: Sivas Cumhuriyet Üniversitesi (n= 2,514)

	N	%	Min.	Max.	Ort.	Std. Sap.
Bağımlı Değişkenler						
Genel Suç ($\alpha=,65$)	2051		13	26	15,06	1,639
Kopya Çekme	2122	54,9	0	1	,65	,477
Duvar Yazıları	2130	6,3	0	1	,07	,263
Hırsızlık	2128	4,3	0	1	,05	,221
Silah Taşıma	2125	13,6	0	1	,16	,368
Grup Savaşı	2128	5,1	0	1	,06	,237
Dövme	2123	8,5	0	1	,10	,301
İnternet Korsancılığı	2125	17,9	0	1	,21	,408
Bağımsız Değişkenler						
Ailenin Yaşadığı Yer	2500		1	3	2,41	,798
Köy (referans)	494	19,6	1	-	-	-
Kasaba İlçe	493	19,6	0	-	-	-
Şehir	1513	60,2	0	-	-	-
Ailede çalışan toplam kişi sayısı	2480		0	8	1,68	1,573
Ailede asgari ücretli çalışan kişi	2482		0	5	,56	,707
Yok (referans)	1360	54,1	1	-	-	-
Bir kişi	902	35,9	0	-	-	-
İki ve üzeri	220	8,8	0	-	-	-
Öğrenci çalışma durumu	2504		1	2	1,85	,361
Evet	386	15,4	0	-	-	-
Hayır (referans)	2118	84,2	1	-	-	-
Anne çalışma durumu	2476		1	3	1,93	,382
Evet	267	10,6	0	-	-	-
Hayır (referans)	2105	83,7	1	-	-	-
Emekli	104	4,1	0	-	-	-
Baba çalışma durumu	2384		1	3	1,64	,829
Evet	1404	55,8	0	-	-	-
Hayır (referans)	437	17,4	1	-	-	-
Emekli	543	21,6	0	-	-	-
Babanın mesleki prestij skoru	1370		,00	1,69	,6179	,39560
Babanın güncel aylık geliri	1328		750	35000	3344,73	2133,218
Ailenin toplam aylık geliri	2318		950	40000	4340,27	3787,846
Algısal sınıf	2458		1	2	1,81	,391
Fakir (referans)	464	18,5	1	-	-	-
Orta sınıf	1994	79,3	0	-	-	-
Ekonomik durumdan tatmin	2495		0	100	47,25	23,615
Akrabalardan maddi destek	2497		1	2	1,71	,456
Evet (referans)	736	29,3	1	-	-	-
Hayır	1761	70,0	0	-	-	-

Devletten maddi destek	2494		1	2	1,72	,448
Evet (referans)	695	27,6	1	-	-	-
Hayır	1799	71,6	0	-	-	-
Babanın eğitimi	2514		1	4	3,16	,737
Okuma-yazma yok (referans)	171	6,8	1	-	-	-
İlk, orta, lise	1960	78,0	0	-	-	-
Ön lisans	143	5,7	0	-	-	-
Lisans veya lisansüstü	240	9,5	0	-	-	-
Annenin eğitimi	2514		1	4	2,78	,796
Okuma-yazma yok (referans)	287	11,4	1	-	-	-
Okur yazar ama okula gitmedi	190	7,6	0	-	-	-
İlk, orta, lise	1906	75,8	0	-	-	-
Ön lisans veya üstü	131	5,2	0	-	-	-
Ev eşyaları indeksi ($\alpha=.75$)	2306		0	17	9,72	3,007
Ailenin ev, arsa, dükkân sayısı	2394		0	3	1,42	1,878
Bir ev, arsa, dükkân	1072	42,6	1	-	-	-
İki ev, arsa, dükkân	341	13,6	2	-	-	-
Üç ve üzeri	339	5,7	3	-	-	-
Ailenin araba sayısı	2420		0	3	1,42	1,878
Bir araba	1268	50,4	1	-	-	-
İki ve üzeri araba	245	9,7	2	-	-	-
Oturulan evin kime ait olduğu	2492		1	2	1,23	,422
Kendilerinin	1913	76,1	0	-	-	-
Kira (referans)	579	23,0	1	-	-	-
Oturulan evin tipi	2483		1	4	2,61	,695
Gecekondu (referans)	108	4,3	1	-	-	-
Müstakil	947	37,7	0	-	-	-
Apartman	1232	49,0	0	-	-	-
Site	196	7,8	0	-	-	-
Kontrol Değişkenleri						
Yaş	1648		17	53	22,21	3,572
Cinsiyet	1649		1	2	1,33	,471
Kadın (referans)	1100	43,8	1	-	-	-
Erkek	549	21,8	0	-	-	-
Risk alma indeksi ($\alpha=.86$)	1951		4	20	9,60	3,793
Anne baba arasındaki ilişki	1931		0	100	73,92	27,429
Ahlaki davranışların önemi	1710		0	100	88,80	18,509
Siyasi kimlik	1534		1	4	-	1,212
İslam	394	15,7	0	-	-	-
Ülkücü/Milliyetçi	280	11,1	0	-	-	-

Sosyal demokrat/Atatürkçü	298	11,9	0	-	-	-
Politikayla ilgisi yok(referans)	562	22,4	1	-	-	-
Not ortalaması	1712		1,00	4,00	2,81	,54172
Evlilik statüsü	1632		1	2	-	,584
Evli (referans)	1457	58,0	1	-	-	-
Dul, boşanmış, ayrılmış	175	7,0	0	-	-	-
Hane halkı sayısı	1613		2	16	4,81	1,720
Sınıf	1604		1	5	2,47	1,317
Birinci sınıf (referans)	497	19,8	1	-	-	-
İkinci sınıf	421	16,7	0	-	-	-
Üçüncü sınıf	257	10,2	0	-	-	-
Dördüncü sınıf	297	11,8	0	-	-	-
Okulumu uzattım	132	5,3	0	-	-	-
Eğitimin zamanlaması	1649		1	2	1,23	,419
Birinci öğretim	1274	50,7	0	-	-	-
İkinci öğretim (referans)	375	14,9	1	-	-	-
Eğitimin süresi	1580		1	2	-	-
İki yıllık	397	47,1	0	-	-	-
Dört yıllık (referans)	1183	15,8	1	-	-	-

Tablo 1'e göre, araştırmaya katılan öğrencilerin yaş ortalaması 22,21 ve standart sapması 3,57'dir. Yaş değişkeninin minimum değeri 17 olup, maksimum değeri 53'tür.³ Katılımcıların %43,8'i kadın, %21'i erkektir (katılımcıların %35,2'si cinsiyet sorusuna cevap vermemiştir). Sosyal sınıf belirleyicilerinden ebeveynin eğitim durumuna bakıldığında, öğrencilerden annesi okuma-yazma bilmeyenlerin oranı %11,4, okur-yazar olup okula gitmeyenlerin oranı %7,6, ilk orta veya lise mezunu olanların oranı %75,8, ön lisans ve üzeri olanların oranı ise %5,2'dir. Öğrencilerden babası okuma-yazma bilmeyenlerin oranı %6,8, ilk orta lise olanların oranı %78,0, ön lisans olanları %5,7 ve lisans ve üzeri olanların oranı %9,5'tir. Aile aylık gelirinin minimum değeri 950 TL, maksimum değeri 40,000 TL'dir. Aylık gelir ortalaması 4340,27 TL olup, standart sapması 3787,85 ve ranj 39050'dir.

8. BULGULAR

8.1. İkili İstatistik Analizler: Korelasyon

Araştırmada yer alan öğrenci örnekleminin analizdeki tüm değişkenlerle (çok değişkenli istatistiklere dahil olmayan bazı sosyal sınıf ve suç değişkenleri de dahil) korelasyon analizi yapıldığında, sosyal sınıfın suç değişkenleri ile arasında anlamlı bir ilişki bulunmuştur ve korelasyon değerleri -.14 ile .41 arasında değişmektedir. En yüksek korelasyon değeri .41 olup, genel suç ile risk alma indeksi arasındadır. En düşük korelasyon değeri ise -.14 olarak öğrencinin kendini özdeşleştirdiği siyasi kimliğin İslam olması ile genel suç indeksi arasındadır. Çalışmanın genel hipotezinden yola çıkılarak hazırlanan sosyoekonomik seviyeyi ölçen sorulara öğrencilerin verdikleri cevaplar doğrultusunda, düşük sosyoekonomik seviyenin suç üzerinde etkili olduğu varsayımına cevap aranmıştır. Ancak korelasyon analizi sonuçları sosyal sınıf ile suç arasında pozitif bir ilişki olduğunu göstermektedir. Yani öğrencilerin sosyoekonomik seviyesi arttıkça suç oranı da artmakta veya sosyoekonomik seviyesi azaldıkça suç oranı da azalmaktadır.

³ Ankete katılanlardan yaşınız nedir sorusuna 1,843 kişi cevap vermiştir. Bu kişilerin yaş ortalaması 22,21'dir. Katılımcıların ağırlıklı yaş aralığı 18-28 arasındadır (1,559 kişi %62,01). 29-40 yaş aralığında 80 kişi %3,18'dir. 41-53 yaş aralığında ise 5 kişi %0,20'dir.

Özetle, yapılan analizde 320 korelasyon içerisinde 167 anlamlı, 153 anlamsız ilişki bulunmuştur. Anlamlı olan 167 değer pozitif ve negatif olmak üzere iki yönde anlamlılık değeri mevcuttur. Sosyoekonomik seviye yükseldikçe suçun arttığı yönündeki pozitif anlamlılık sayısı 122'dir. Sosyoekonomik seviyenin artması suçu azaltır yönündeki negatif anlamlılık değeri ise 45'tir. Bu korelasyon değerleri incelendiğinde çalışmanın genel hipotezi olan "sosyal sınıf yükseldikçe suç azalır" yaklaşımına ters yönde bir sonuç elde edilmiştir. Özellikle güncel aylık aile geliri, baba aylık geliri arttıkça suçun da arttığı yönündeki bulgular bunu desteklemektedir. Buna ek olarak öğrencinin ailesinin sahip olduğu eşya sayısı, ev araba dükkân sayısı ve özel ve ticari araç sayısı arttıkça da suç davranışında bulunma ihtimalleri artmaktadır. Buna ailesini orta sınıf olarak algılayanlar ve ailenin ekonomik durumundan tatmin düzeyi yüksek olan öğrenciler de eklendiğinde, ailenin sosyoekonomik seviyesi yükseldikçe öğrencilerin suç işleme eğilimlerinin de arttığı yönünde bir sonuç çıkmaktadır. Korelasyon analizi sonuç ve yorumlarından elde edilen bulguların tamamı göz önünde bulundurulduğunda, sosyoekonomik seviye ile suç arasında pozitif bir ilişkinin olduğu sonucu elde edilmektedir. Yüksek sosyoekonomik seviye durumu öğrencilerin daha fazla suç işleme ihtimali ile doğru orantılıdır. Yani, sosyoekonomik seviye arttıkça, öğrencilerin suçlu davranışta bulunma olasılığı da artmaktadır.

8.2. Çoklu Doğrusal Regresyon

Toplam yirmi sosyal sınıf bağımsız değişkenlerinden sadece bir tanesi anlamlı çıkmıştır: anne ve babası kirada kalan öğrencilerle kıyaslandığında, kendi evinde kalan ailelerin öğrencileri daha fazla suç davranışında bulunmaktadırlar. ($\beta=,10$ $p=,048$). Şu sosyal sınıf değişkenleri ile genel suç indeksi arasında istatistiki olarak anlamlı ilişkiler bulunmamıştır: yerleşim yeri, ailede çalışan toplam kişi sayısı, ailede asgari ücretli çalışan toplam kişi sayısı, öğrencinin çalışma durumu, annenin çalışma durumu, babanın çalışma durumu, babanın mesleki prestij skoru, babanın güncel aylık geliri, ailenin toplam aylık geliri, algısal sınıf, ailenin ekonomik durumundan tatmin, akrabalarından maddi destek, devletten maddi destek, babanın eğitimi, annenin eğitimi, ev eşyaları indeksi, ailenin ev, arsa ve dükkân sayısı, ailenin sahip olduğu özel veya ticari araba sayısı, oturulan evin tipi. Kontrol değişkenlerinden yaş ($\beta=,12$, $p=,017$). Cinsiyet ($\beta=,28$ $p=,000$), risk alma indeksi ($\beta=,33$ $p=,000$), anne baba arasındaki ilişki ($\beta= -,10$, $p=,015$) ve genel suç indeksi arasında istatistiki olarak anlamlı ilişkiler bulunmuştur. Yani, yaş arttıkça, suç artmaktadır; kadın öğrencilerle kıyaslandığında, erkek öğrenciler daha fazla suç işlemektedirler; risk alma eğilimi arttıkça, suç artmaktadır; anne baba arasındaki ilişki iyiye gittikçe öğrencilerin suç davranışları azalmaktadır.

Özetle, regresyon analizi sonuçlarına göre, sosyal sınıfın suçu artırdığı ve suç davranışı üzerinde herhangi bir etkisinin bulunmadığı yönünde bulgular elde edilmiştir. Araştırmadan elde edilen sonuçlara göre, suç üzerinde pozitif etkili tek sosyal sınıf değişkeni öğrencinin ailesinin kendi evinde oturmasıdır. Yani, öğrencinin üst sosyal sınıftan geldiğini niteleyen bu değişken, genel suç üzerinde etkilidir. Bu bulguya göre, öğrencinin sosyal sınıf düzeyi yükseldikçe genel suçta katılma ihtimali artmaktadır.

8.3. İkili Lojistik Regresyon Analizleri

Sosyal sınıfın suç davranışı üzerindeki etkisi incelendiğinde, bağımsız değişkenler olan aile ekonomisinden tatmin, akrabalarından para desteği alma, ev eşyaları indeksi ile kopya çekme davranışı arasında istatistiki olarak anlamlı ilişkiler bulunmuştur. Yapılan lojistik regresyon analizinden elde edilen bulgulara göre, öğrencinin ailesinin ekonomisinden tatmini arttıkça, kopya çekme davranışında bulunma ihtimali de artmaktadır ($\text{Exp.}\beta= 1.01$, $p= .038$). Ancak, akrabalarından para desteği almayanlar ile kıyaslandığında, akrabalarından para desteği aldığını belirten öğrenciler daha az kopya çekmektedirler ($\text{Exp.}\beta= 0.58$, $p= .019$).

Öğrencilerin ailelerinin sahip olduğu ev eşyaları indeksine bakıldığında ise, evdeki sayısı arttıkça, öğrencinin kopya çekme eğilimi artmaktadır (Exp. $\beta= 1.12$, $p= .034$).

Sosyal sınıf bağımsız değişkenlerinden ailede çalışan kişi sayısı, öğrencinin bir işte çalışması, orta sınıf algısı, iki ve üzeri araba sahibi olma ile duvar vb. yerlere yazılar yazma davranışı arasında istatistiki olarak anlamlı ilişkiler bulunmuştur. Detaylandırmak gerekirse, ailede çalışan kişi sayısı arttıkça, öğrencilerin duvar yazıları davranışı yapma ihtimali artmaktadır (Exp. $\beta= 1.30$, $p= .027$). Bir işte çalışmayan öğrenciler ile kıyaslandığında ise, çalışan öğrencilerin daha az duvar, tren, alt geçit gibi yerlere yazılar yazma olasılığı bulunmaktadır (Exp. $\beta= 0.15$, $p= .020$). Öğrencilerin aileleri ile ilgili sınıf algıları incelendiğinde, ailesini fakir olarak niteleyen öğrencilere kıyasla ailesini orta sınıf olarak niteleyen öğrencilerin duvar yazıları davranışında bulunma oranı daha azdır (Exp. $\beta= 0.24$, $p= .016$). Ailesi araba sahibi olmayan öğrencilere göre, ailesi iki ve üzeri sayıda araba sahibi olan öğrencilerin duvar vb. yerlere yazılar yazma olasılığı daha fazladır (Exp. $\beta= 5.11$, $p= .028$).

Sosyal sınıf değişkenlerinden ailede asgari ücretli çalışan kişi sayısının iki ve üzeri olması ve ailenin oturduğu evin kendilerine ait olması ile hırsızlık arasında istatistiki olarak anlamlı ilişkiler bulunmuştur. Ailesinde asgari ücretli çalışan olmayanlarla kıyaslandığında, iki ve üzeri asgari ücretli olanlar daha fazla hırsızlık yapmaktadırlar (Exp. $\beta= 13.1$, $p= .021$). Kirada oturan aileler ile kıyaslandığında kendilerine ait evde oturan ailelerin öğrencilerinin hırsızlık davranışında bulunma olasılığı daha yüksektir (Exp. $\beta= 36.3$, $p= .017$).

Sosyal sınıf bağımsız değişkenlerinden ailenin yaşadığı yerin kasaba ilçe olması, şehir olması, orta sınıf algısı, ev eşyaları indeksi, ev arsa ve dükkân sayısının bir olması, iki olması, öğrencilerin ailelerinin oturdukları evin kendilerine ait olması ile silah taşıma değişkeni arasında istatistiki olarak anlamlı ilişkiler vardır. Ailesi köyde yaşayan öğrenciler ile kıyaslandığında, kasaba ve ilçede yaşayan öğrenciler daha az silah taşıma davranışında bulunmaktadırlar (Exp. $\beta= 0.25$, $p= .041$). Ailesi köyde yaşayanlarla karşılaştırıldığında ise, ailesi şehirde yaşayan öğrencilerin silah taşıma olasılığı daha düşüktür (Exp. $\beta= 0.20$, $p= .017$). Sınıf algısı değişkeni incelendiğinde, ailesinin fakir olduğunu belirten öğrencilere göre, ailesinin orta sınıf olduğunu belirtenler daha az silah taşımaktadırlar (Exp. $\beta= 0.24$, $p= .017$).

Sosyal sınıf bağımsız değişkenlerinden ailenin yaşadığı yerin şehir olması, ailede çalışan kişi sayısı, ekonomik durumdan tatmin, ailenin sahip olduğu ev arsa dükkân sayısının bir olması, ailenin sahip olduğu araba sayısının bir olması ile silah taşıma arasında istatistiki olarak anlamlı ilişkiler mevcuttur. Ailesi köyde yaşayan öğrenciler ile kıyaslandığında, şehirde yaşayan öğrenciler daha fazla grup savaşında bulunmaktadırlar (Exp. $\beta= 16.0$, $p= .015$). Ailede çalışan kişi sayısı arttıkça, öğrencinin grup savaşında bulunma olasılığı azalmaktadır (Exp. $\beta= 0.37$, $p= .013$). Öğrencinin ailesinin ekonomik durumundan tatmin düzeyi arttıkça, grup savaşında bulunma davranışı azalmaktadır (Exp. $\beta= 0.96$, $p= .023$). Ev, arsa, dükkân sahibi olmayan ailelerle karşılaştırıldığında, ailesi bir ev, arsa, dükkân sahibi olan öğrenciler daha az grup savaşı yapmaktadırlar (Exp. $\beta= 0.13$, $p= .020$). Araba sahibi olmayanlara göre, ailesi bir araba sahibi olan öğrencilerin grup savaşında bulunma ihtimalleri artmaktadır (Exp. $\beta= 5.96$, $p= .012$).

Sosyal sınıf bağımsız değişkenlerinden akrabalarından maddi destek alınması ve öğrencinin ailesinin oturduğu evin kendilerine ait olması ile dövme değişkeni arasında istatistiki olarak anlamlı ilişkiler bulunmuştur. Akrabalarından para desteği almayan öğrenciler ile kıyaslandığında, alan öğrencilerin daha fazla dövme davranışında buldukları görülmüştür (Exp. $\beta= 2.56$, $p= .036$). Ailesi kirada oturan öğrencilerle karşılaştırıldığında, kendilerine ait evde oturan öğrencilerin dövme davranışında bulunma ihtimali daha fazladır (Exp. $\beta= 3.86$, $p= .025$).

Sosyal sınıf bağımsız değişkenlerinden akrabalarından para desteği alma ve ev eşyaları indeksi ile internet korsancılığı arasında istatistiki olarak anlamlı ilişkiler bulunmuştur. Akrabalarından maddi destek almayanlarla kıyaslandığında, ailesi akrabalarından para yardımı alan öğrenciler daha az internet korsancılığı yapmaktadırlar (Exp. $\beta= 0.48$, $p= .011$).

Ailenin evindeki eşya sayısı arttıkça, öğrencinin internet korsancılığı yapma olasılığı artmaktadır (Exp. $\beta= 1.17$, $p= .021$).

9. TARTIŞMA VE YORUM

Sosyal sınıf ve suç ilişkisi Batılı suç literatünde çok fazla çalışılmış bir konu olmasına rağmen, Türkiye’de bu alanda yapılmış çalışmalar son derece sınırlıdır. Türkiye’deki çalışma bulgularının çoğu, sosyal sınıf ile suç/sosyal sapma arasında ilişki olmadığını göstermektedir. Ayrıca, çok az sayıdaki araştırmalar hem Batılı literatürdeki “negatif ilişki tezi” (yani, sosyal sınıf düzeyi/konumu arttıkça, suç azalır tezi) ile hem de kendi içinde çelişmektedir. Bu çalışmanın sonuçları batı literatüründeki genel eğilim ile paralel olmasa da çalışmanın mevcut akademik çalışmalara ışık tutacağı umulmaktadır. Bu çerçevede, bu araştırma ile şu temel soruya cevap arandı: Sosyal sınıf düzeyi arttıkça, suç azalır mı? Bu araştırma sorusu Sivas Cumhuriyet Üniversitesi lisans ve ön lisans öğrencilerinden 2020 yılında elde edilen veriler ($n= 2,514$) ile çok değişkenli istatistiki analizler kullanılarak incelenmiştir.

Özetle, sosyal sınıfın suç üzerindeki etkisini test etmek için yapılan bu çalışmada elde edilen sonuçlara genel olarak baktığımızda alt sosyal sınıftan geldiği düşünülen öğrenciler ile üst sınıflardan geldiği düşünülen öğrencilerle sosyal sınıfın suç/sapma üzerinde etkisinin benzer olmadığı sonucuna ulaşılmıştır. Sosyal sınıf ve suç/sapma ilişkisi konusunda beklenilmeyen bulgulardan en önemlisi çalışmanın negatif yöndeki hipotezinin tersi yönde sonuçlara ulaşılmasıdır. Batıdaki genel eğilimden hareketle yapılan bu çalışmada sonuçlar üst sosyal sınıfın daha fazla suç/sapma davranışında bulunma eğiliminde olduğunu göstermektedir. Bu çalışmanın sonuçları Türkiye’de yapılan iki çalışmanın Özbay (2006, 2013) sonuçları ile tutarlı görünmektedir. Yani, alt sosyal tabakalardan geldiği düşünülen öğrencilerin sapkın eylemlerde bulunma olasılığı daha düşüktür. Sosyoekonomik seviye arttıkça geleneksel değerlerin etkisinin üst sosyal sınıflarda azalması suç ve sosyal sapma davranışının artmasına sebep olmaktadır (Wright vd, 1999). Buna ek olarak, başka bir bakış açısına göre ise, Reiman (2000) ceza adalet sisteminin, fakirlerin tehlikeli olduğu efsanesini sürdürdüğünü, zengin olanlara fayda sağladığını savunmaktadır. Ayrıca, ceza adalet sisteminin topluma zarar vermeyi önlemede başarısız olduğunu iddia etmektedir. Ceza adalet sisteminin sadece zenginlerin toplumdaki konumlarını sürdürmeleri için bir araç olduğunu ve ceza adalet sisteminin işlevinin suçu azaltmak değil, kimin suç işlediğine ve toplumda kimin tehlikeli olduğuna (yoksullar) dair belirli inançları korumak olduğunu savunmaktadır.

10. SONUÇ

Ayrıca, sosyal sınıf yalnızca işlenebilecek suç türünü şekillendirmekle kalmaz, aynı zamanda yakalanma olasılığını ve cezanın şiddetini de belirlemektedir. Örneğin, uyuşturucu ticareti, fuhuş ve soygun gibi alt sınıftan insanların katıldığı suçların çoğu, tespitin daha kolay olduğu dışarıda yani sokakta meydana gelir. Bununla birlikte, devlet destekli, kurumsal ve beyaz yakalı suçlar, tespitin çok daha zor olduğu ofislerin ve konferans salonlarının kapalı kapılarının arkasında meydana gelmektedir. Yani ceza adalet sistemi, beyaz yakalı, kurumsal ve devlet destekli suçları nadiren tespit ederken; cinayet, soygun, hırsızlık ve saldırı gibi sokak suçlarını daha fazla dile getirme eğilimindedir. Sokak suçlarının genellikle alt sınıflardaki insanlar tarafından gerçekleştirilmesi daha muhtemel olduğundan ve seçkinlerin suçları genellikle kamu bilincini işgal etmeyen neredeyse evrensel olarak ekonomik, politik ve sosyal güce sahip insanlar tarafından işlendiğinden, suçun sosyal gerçekliği teorisi, suçu ekonomik ve sosyal merdivenin alt basamaklarında olanlarla ilişkilendirmektedir. Bu nedenle alt sosyal sınıfın daha fazla suç işlediği algısı yaratılırken, üst sosyal sınıfla bağlantılı olan beyaz yakalı suçların üzeri örtülebilmektedir. Ceza adalet sistemi, çoğunlukla yoksulların işlemeye daha yatkın olduğu sokak suçlarıyla ilgilendiğinden ve çoğu üst ekonomik tabakada bulunanların işlemesi muhtemel olan çok sayıda suçu ihmal ettiğinden, çarpık bir suç oranları tablosu ortaya çıkmaktadır (Costelloe ve Michalowski, 2014).

Araştırmanın beklenilmeyen bulgusu olan, üst sosyal sınıftan gelen ailelerin çocuklarının suça daha meyilli olmasına Hagan'ın Power Control Theory'si (güç kontrol kuramı) ile açıklık getirilebilir. Güç kontrol kuramında, ataerkil ailelerde sadece baba işgücüne dahildir ve annenin ergen kızların davranışı üzerindeki kontrolü daha fazladır. Bu nedenle ataerkil ailedeki ergen kızların daha az çocuk/ergen suçu işlediklerini iddia edilmektedir. Buna karşın, eşitlikçi ailelerde her iki ebeveyn de çalışmakta ve ev içinde çocuk yetiştirme sorumluluklarını paylaşmaktadırlar. Kız çocukları üzerindeki kontrol, erkek çocukları üzerindeki kontrole benzerdir. Bu nedenle eşitlikçi ailelerdeki kız çocukları da erkek çocukları kadar risk alma fırsatlarına sahiptirler. Güç kontrol kuramı, daha ataerkil ailelerde, kızların, oğullardan daha fazla anne kontrolüne tabi tutulduğunu, daha fazla risk almaktan kaçındığını ve bu nedenle daha az suçlu olduğunu iddia eder. Eşitlikçi ailelerde ise, bu nedensel bağ daha zayıftır çünkü daha güçlü anneler kızlara daha çok oğulları gibi davranmakta ve sonuç olarak, kızların risk alması ve suç davranışında bulunması, erkek çocukları ile aynı olmaktadır (Hagan 1990; Hagan, Gillis ve Simpson, 1990; 1987; 1985).

Alt sosyal sınıftan gelen öğrencilerin aileleri ataerkil olarak ve üst sosyal sınıftan gelen öğrencilerin aileleri eşitlikçi aile olarak tanımlandığında, ataerkil aile çocuklarının suça neden daha az eğilimli olduğu ve eşitlikçi ailede yetişen çocukların neden daha fazla suç işledikleri anlam kazanmaktadır. Ataerkil ailede yetişen çocukların (özellikle ergen kızların) riskten korunduğu ve kaçındığı, eşitlikçi aile çocuklarının (özellikle ergen kızların ve erkeklerin) daha fazla risk alma eğiliminde oldukları göz önünde bulundurulduğunda çalışmanın hipotezinin tersi yönde sonuçlara ulaşılması anlaşılmaktadır.

KAYNAKÇA

Aaltonen, M. Kivivuori, J. & Martikainen, P. (2011). "Social Determinants of Crime in a Welfare State: Do they still matter?". *Acta Sociologica*. 2: 161-181.

Aaltonen, M. Kivivuori, Janne, Martikainen, P. & Salmi V. (2012). "Socio-Economic Status and Criminality as Predictors of Male Violence Does Victim's Gender or Place of Occurrence Matter?". *Brit. J. Criminol.* 52: 1192-1211.

Abanoz, B. (2017). "Suçun Önlenmesinde Hapis Cezası ile Seçenek Yaptırımların Etkinliğinin Karşılaştırılması: Meta-analiz Çalışmalarının Sistemik Olarak İncelenmesi". *Journal of Penal Law and Criminology*. 2: 1-28.

Adler, F. Gerhard, O. Laufer, W. & Grekul, J. (2008). *Criminology*. United States of America: McGraw-Hill Publications.

Aksu, H. & Akkuş, Y. (2010). "Türkiye'de Mala Karşı Suçların Sosyoekonomik Belirleyicileri Üzerine Bir Deneme: Sınır Testi Yaklaşımı (1970-2007)". *Sosyoekonomi*. 1: 191-214.

Antonaccio, O. Tittle, C. Botchkovar, E. & Kranidiotis, M. (2010). "The Correlates of Crime and Deviance: Additional Evidence". *Journal of Research in Crime and Delinquency*. 47: 297-328.

Arneklev, B. Grasmick, H. Tittle, C. & Bursik, R. (1993). "Low Self-Control and Imprudent Behavior". *Journal of Quantitative Criminology*. 9: 225-247.

Arslantürk, Z. Amman Tayfun (2008). *Sosyoloji*. İstanbul: Çamlıca Yay.

Axenroth, B. J. (1983). "Social Class and Delinquency in Cross-Cultural Perspective". *Journal of Research in Crime and Delinquency*. 20: 164-182.

Barkan, E. S. (2018). *Criminology a Sociological Understanding*. Boston: Pearson Publishing.

Bernburg, J. G. Thorlindsson T. Sigfusdottir, I. D. (2009). "Relative Deprivation and Adolescent Outcomes in Iceland: A Multilevel Test". *Social Forces* 3: 1223- 1250.

Botchkovar, E.V. Tittle, C. & Antonaccio, O. (2013). "Strain, Coping, and Socioeconomic Status: Coping Histories and Present Choices". *J. Quant Criminol.* 29: 217-250.

- Bjerk, D. (2007). "Measuring the Relationship Between Youth Criminal Participation and Household Economic Resources" *J. Quant Criminol.* 23: 23–39.
- Braitwaite, J. (1981). "The Myth of Social Class and Criminality Reconsidered". Australian Institute of Criminology. 46: 36-57.
- Brown, E. S. (1985). "The Class-Delinquency Hypothesis And Juvenile Justice System Bias". *Sociological Inquiry.* 55: 212–223.
- Costelloe, M. ve Michalowski, R. (2009). "Social Class and Crime" 21st Century Criminology A Reference Handbook SAGE Publications. California. 153-161.
- Costelloe, M. & Michalowski, R. (2014). "Social Class and Crime" *The Encyclopedia of Theoretical Criminology.* Blackwell Publishing. 1-8.
- Dunaway, R. G. Cullen, T. F. Velmer, S. B. & Evans, T. D. (2000). "The Myth Of Social Class And Crime Revisited: An Examination Of Class And Adult Criminality". *Criminology.* 38: 589-631.
- Ellis, L. Beaver, K. & Wright, J. (2009). *Handbook of Crime Correlates.* London: Elsevier Publishing.
- Ellis, L.N. & McDonald, J. (2001). "Crime, Delinquency, and Social Status: A Reconsideration" *Journal of Offender Rehabilitation.* 3: 23-52.
- Enzmann, D. Kivivuori, J. Marshall, I. H. Steketee, M. Hough, M. & Killias, M. (2018). *A Global Perspective on Young People as Offenders and Victims.* Springer Publishing.
- Farnworth, M. Thornbery, P. T. Krohn, D. M. & Lizotte J. A. (1994). "Measurement In the Study of Class and Delinquency: Integrating Theory and Research", *Journal of Research in Crime and Delinquency.* 31: 32-61.
- Galloway, T. A. & Skardhamar, T. (2010). "Does parental income matter for onset of offending?" *European Journal of Criminology.* 6: 424–441.
- Gault-Sherman, M. (2013). "The Gender Gap in Delinquency: Does SES Matter?", *Deviant Behavior.* 34: 255-273.
- Güçlü, İ. ve Akbaş, H. (2019). *Suç Sosyolojisi.* Ankara: Gazi Kitabevi.
- Hagan, F. E. (2010). *Introduction to Criminology. Theories, Methods, and Criminal Behavior.* USA.
- Hagan, J. Gillis A.R. & Simpson, John. (1985). "The Class Structure of Gender and Delinquency: Toward a Power-Control Theory of Common Delinquent Behavior" *American Journal of Sociology.* 90: 1151-1178.
- Hagan, J. Simpson, J & Gillis A.R. (1987). "Class in the Household: A Power-Control Theory of Gender and Delinquency". *American Journal of Sociology.* 92: 788-816.
- Hagan, J. Simpson, J. & Gillis A.R. (1990). "Clarifying and Extending Power-Control Theory" *American Journal of Sociology.* 95: 1024-1037.
- Hagan, J. (1990). "The Structuration of Gender and Deviance: A Power-Control Theory of Vulnerability to Crime and The Search for Deviant Role Exits". *The Canadian Review of Sociology and Anthropology.* 27: 137-156.
- Hubbard, D. J. & Pratt, T.C. (2002). "A Meta-Analysis of the Predictors of Delinquency Among Girls". *Journal of Offender Rehabilitation.* 34: 1-13.
- Jarjoura, G. R. & Triplett, R. A. (1997). "Delinquency and Class: A Test of the Proximity Principle". *Justice Quarterly.* 14: 763-792.
- Jarjoura, G. R. Triplett, R. A. & Brinker, G.P. (2002). "Growing Up Poor: Examining the Link between Persistent Childhood Poverty and Delinquency". *Journal of Quantitative Criminology.* 18: 159-187.
- Kalaycıoğlu, S. Çelik, K. Çelen, Ü. & Türkyılmaz, S. (2010) "Temsili Bir Örnekleme Sosyoekonomik Statü (SES) Ölçüm Aracı Geliştirilmesi: Ankara Kent Merkezi Örneği". *Sosyoloji Araştırmaları Dergisi,* 13: 183-220.

- Kızmaz, Z. (2005). "Sosyolojik Suç Kuramlarının Suç Olgusunu Açıklama Potansiyelleri Üzerine Bir Değerlendirme". Cumhuriyet Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi. 29: 149-174.
- Kızmaz, Z. (2006). "Kriminolojide Yeni Yönelimler: Bütünleşik (Integrated) Suç Kuramları". Fırat Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi. 16: 305-335.
- Kim, Y.S. (2016). "Examination of the Relative Effects of Neighborhoods and Schools on Juvenile Delinquency: A Multilevel Cross-Classified Model Approach". Deviant Behavior. 37: 1196-1214.
- LaGrange, C. T. & Silverman, R. E. (1999). "Low Self Control and Opportunity: Testing the General Theory of Crime as an Explanation for Gender Differences in Delinquency". Criminology. 37: 41-72.
- Miller, B. L. (2016). "Social Class and Crime". The Encyclopedia of Crime and Punishment. 1-5.
- Tabar, M.S. Ahmad, M. & Noghani, M. (2019). "Unemployment and Crime in Developing Countries: A Meta-Analysis in Iran". Crime, Law and Social Change. 72: 327-38.
- Nakhaie, M. R. Silverman, R. A. & LaGrange, T. C. (2000). "Self-Control and Social Control: An Examination of Gender, Ethnicity, Class and Delinquency". The Canadian Journal of Sociology. 25: 35-59.
- O'Donnell, C. & Blankenship, C.T. (2018). "Status Frustration among College Students: The Relationship between Socioeconomic Status and Undergraduate Performance". Deviant Behavior. 39: 679-693.
- Özbay, Ö. (2020). Suç Teorilerine Giriş. Talebe Yay.
- Özbay, Ö. (2018). Suç Teorilerine Giriş. Sivas: Dilek Ofset Matbaacılık.
- Özbay, Ö. (2013). "Does Socio-Economic Status Lead to Social Deviance in Turkey?". Tunceli Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi. 2: 1-20.
- Özbay, Ö. (2006). "Class and Self-Reported Juvenile Delinquency: Evidence from Turkey" Journal of Criminal Justice. 34: 237- 249.
- Porter Reed, J. Chintakrindi, S. & Capellan Joel, A. (2015). "Social Disorganization Theory" The Encyclopedia of Crime. 1179-1186.
- Reiman, H. J. (2000). The Rich Get Richer and The Poor Get Prison: Ideology, Class and Criminal Justice. Boston: A Pearson Publishing.
- Ring, J. & Svensson, R. (2007). "Social Class and Criminality Among Young People: A Study Considering the Effects of School Achievement as a Mediating Factor on the Basis of Swedish Register and Self-Report Data". Journal of Scandinavian Studies in Criminology and Crime Prevention. 8: 210-233.
- Savolainen, J. Paananen, R. Merikukka, M. Aaltonen, M. & Gissler, M. (2013). "Material Deprivation or Minimal Education? Social Class and Crime in an Egalitarian Welfare State". Advances in Life Course Research. 18: 175-184.
- Şentürk, F. & Kasap, M. (2013). "Beyaz Yaka Suçları ve Finansal Yolsuzluklar" Çankırı Karatekin Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Dergisi. 3: 143-167.
- Thotakura, S. (2014). "Crime: A Conceptual Understanding". Indian Journal of Applied Research. 4: 196-198.
- Tittle, C. & Peteroster, R. (2000). Social Deviance and Crime, An Organizational and Theoretical Approach. Los Angeles: Roxbury Publishing Company.
- Tittle, C. & Meier, R. (1990). "Specifyng The SES/Delinquency Relationship". Criminology. 28: 271-299.
- Tittle C. & Villemez W. (1977). "Social Class and Criminality". Social Forces. 56: 474-502.
- Tittle, C. Villemez W. & Smith, D. (1978). "The Myth of Social Class and Criminality: An Empirical Assessment of the Empirical Evidence". American Sociological Review. 43: 643-656.

Tittle, C. Ward, D. & Grasmick, H. (2003). "Gender, Age, and Crime/Deviance: a Challenge to Self-Control Theory". *Journal of Research in Crime and Delinquency*. 40: 426-453.

Tittle C. (1983). "Social Class and Criminal Behavior: A Critique of the Theoretical Foundation". *Social Forces*. 62: 334-358.

Turner, S. B. (2006). *Cambridge Dictionary of Sociology*. New York: Cambridge University Press.

Uggen, Christopher. (2001). "Crime and Class" *International Encyclopedia of the Social & Behavioral Sciences*. Elsevier Science Publishing. 2906-2910.

Wright, B.R. E., Caspi, A. Moffitt T. Miech R. & Silva, P. (1999). "Reconsidering the Relationship Between Ses and Delinquency: Causation but not Correlation". *Criminology*. 37: 175-194.

Wu, Y. Sun, I.Y. & Triplett R.A. (2009). "Race, Class or Neighborhood Context: Which Matters More in Measuring Satisfaction with Police?". *Justice Quarterly*. 26: 125-156.